

גידול חיית מחמד בכיתה – סוגיה שנויה במחלוקת

טלי מורפורגו

צוות פרוייקט "חיות וחברה"

לאחרונה מתעוררת מחלוקת בין ארגונים אמריקנים למען בעלי חיים, בנוגע לערכה של המגמה המתפשטת בבתי ספר, של גידול חיות מחמד בכיתה.

המגמה לגדל חיית מחמד בכיתה כדרך להשגת מטרות חינוכיות ולימודיות, צמחה בעידודם של ארגונים למען בעלי חיים, שראו בה דרך להעברת מסרים המחזקים גישה חיובית כלפי בעלי חיים ורגשות של כבוד ואחריות לגורלם. אימוץ חיית מחמד כיתתית נתפש כאמצעי לחינוך הילדים לאחריות ולפיתוח אמפתיה, וחיית המחמד עצמה נתפשה ככלי לימודי, שבו ניתן להיעזר לשם לימוד חווייתי של מקצועות שונים וכמקור לתמיכה רגשית לילדים.

עם הפיכתו של החזון למציאות והתפשטותה של המגמה לגידול חיות מחמד כיתתיות, נחשפו היבטים בעייתיים, שבעטיים יצאו ארגונים מסויימים בקריאה לעצור לחלוטין מגמה זו.

ארגון PETA (People for the Ethical Treatment of Animals) יצא בקריאה: "בעלי חיים בכיתה – שיעור בזלזולי".¹ לטענתו, למרות כוונותיהם הטובות של מורים המביאים בעלי חיים לכיתותיהם לשם חינוך לאחריות, הוראה חווייתית, עריכת היכרות בלתי אמצעית עם בעל החיים ועוד, המחיר שגובה נוהג זה אינו מצדיק את התועלת. לפי הדיווחים שהגיעו לארגון PETA, "המחיר" כולל מקרים שכיחים שבהם חיות המחמד הכיתתיות מוחזקות בכלובים שאינם מתאימים לצורכיהן, מוזנות במזון שאינו מספק את צורכיהן וגורם למחלות ולמוות, מוזנחות ומשמשות מטרה חסרת מגן להתעללות מכוונת ובלתי מכוונת של ילדי הכיתה. "המחיר" אף עולה כאשר בית הספר יוצא לחופשות לימודים וחיות המחמד הכיתתיות נשלחות ל"צער בעלי חיים", או לביתו של אחד התלמידים, שבו הן חשופות להזנחה ולהחזקה בתנאים בלתי הולמים.

ומהם המסרים המועברים לתלמיד באמצעות גידול חיית מחמד כיתתית? – שואל ארגון PETA. הארגון טוען כי עצם השימוש בבעל חיים כ"כלי לימודי" מעביר מסר המפחית מערכו של בעל החיים, וגם עצם החזקתם של בעלי החיים בשבי, מבלי לדון במשמעויות האתיות העולות מכך, מעבירה מסרים בעייתיים.

גם ארגון TeachKind המקדם את הטמעת החינוך החמלני, דן בבעיות הכרוכות בגידול חיית מחמד כיתתית, ומעודד תצפיות על בעלי חיים בסביבתם הטבעית כאלטרנטיבה לגידולם כחיות מחמד כיתתיות.²

¹ *Animals in the Classroom: Lessons in Disrespect*

מתוך אתר PETA: http://www.peta.org/mc/factsheet_display.asp?ID=75 :5.9.04.

² מתוך אתר הארגון: http://www.teachkind.com/exploit_animals.asp :5.9.04.

ארגון "צער בעלי חיים" של סן פרנסיסקו מעלה סימן שאלה לגבי ערכה החינוכי של חיית מחמד כיתתית כאמצעי לחינוך לאחריות: "כאשר הטיפול הופך למטלה, מה בעצם אנו מלמדים?"³, ואיזה מסר מועבר לתלמיד שמתרגל אחריות על חיית המחמד הכיתתית, בתהליך למידה של "ניסוי וטעייה"?

ארגוני "צער בעלי חיים" אינם פוסלים לחלוטין גידול חיות מחמד כיתתיות, אך הם מעלים לדיון את הבעיות הכרוכות בגידולן ומציעים גישות לפתרון.⁴

גישה דומה לזו של ארגוני "צער בעלי חיים", מציגה הוטרנירית Wendeline Wagner מ-University of Minnesota Academic Health Center, שפרסמה מסמך הקורא למורים לשקול בקפידה איזו חיית מחמד מתאימה לכיתתם, ואם בכלל גידול חיית מחמד יהיה צעד נכון בעבור הכיתה. Wagner פרסמה באתר האוניברסיטה רשימות של שיקולים שיש לבחון לפני אימוץ חיית מחמד כיתתית, רשימה של טעויות שכיחות של מגדלי חיות מחמד כיתתיות, ורשימת חיות מחמד כיתתיות נפוצות – עם שיקולים בעד ונגד החזקתן.⁵

דוגמאות מטעויות נפוצות בגידול חיית מחמד כיתתית, שמזכירה Wagner במסמך, עשויות להמחיש את חומרת הבעיה הטמונה בגישה הנהוגה כיום לגידול חיות מחמד בכיתה:

- ❖ שימוש בנסורת של עץ ארז כמצע בכלוב של מכרסמים קטנים – סוג זה של נסורת הוא בעל כושר ספיגה נמוך מאוד, ואדי השמן שהוא משחרר, למרות ניחוחם הנעים, פוגעים במערכת הנשימה של המכרסמים ובתפקודי הכבד שלהם.
- ❖ האכלת מכרסמים קטנים בזרעי חמניות – הזנה המבוססת על זרעים מזיקה מאוד: הזרעים אינם מכילים ויטמינים, מינרלים וחלבונים.
- ❖ האכלת שרקנים וארנבונים בכמויות בלתי מוגבלות של תערובת – התערובת, למרות שהיא מיוצרת במיוחד בשבילם, גורמת, בכמויות מופרזות, לבעיות במערכת השתן ולמשקל עודף.
- ❖ החזקת זוחלים בטמפרטורות בלתי מתאימות – זוחלים זקוקים לטמפרטורה של כ-27°, ובמקומות רבים קשה מאוד לשמור על טמפרטורה כזו, במיוחד כאשר מערכת הקירור/חימום של בית הספר מושבתת לאחר שעות הלימודים ובחופשות.

איגוד הוטרנירים של לואיזיאנה, ארה"ב, הוציא אף הוא מסמך המעלה סוגיות שיש לבחון לפני הכנסת חיית מחמד לכיתה. מסמך זה מתייחס גם להשלכות של התמותה הגבוהה של חיות מחמד בכיתות, הנובעת מהבעיות שהוזכרו כאן: "איזו טרגדיה תהיה

³ מתוך אתר "צער בעלי חיים", סן פרנסיסקו: www.sfspca.org. 1.6.04.

⁴ באתר "צער בעלי חיים", ארה"ב מופיע דיון בנושא זה:

5.9.04 . <http://www.aspc.org/site/PageServer?pagename=petsinclass>

⁵ הרשימות המלאות מופיעות באתר:

5.9.04 . <http://www.ahc.umn.edu/rar/MNAALAS/Classpet.html>

זו, אם ניטע בילדינו את התחושה שהחזקת חיית מחמד, כמוה כהחזקת חיתול חד פעמי!⁶

על רקע המחלוקת המתפתחת בנושא, פרסמה University of Saskatchewan שבקנדה, מדריך מקוון לגידול חיות מחמד כיתתיות. המדריך מתייחס גם לחוקים ולתקנות בנושא זה, וכן למחלות זואוונטיות רלוונטיות. כל זאת, תוך הדגשת הערך החינוכי החיובי שטמון בגידול חיית מחמד בכיתה, ומבלי להתעלם מהשיקולים שיש לבחון לפני הכנסת חיית המחמד לכיתה.⁷

הדיון רחב ההיקף בסוגיה זו מעיד על חומרת המצב הקיים כיום בבתי הספר. כל הארגונים המשתתפים בדיון מסכימים על הצורך בשינוי הגישות הקיימות לגידול חיות מחמד בכיתה, ותובעים מהמורים להשקיע בתכנון לטווח ארוך ובלמוד התנאים הדרושים לחיית המחמד הכיתתית.

ה צ ר ת ה א צ ר כ ת
נשמח לקבל מאמרים או תאובות על הנצפה באצרכת החינוך בישראל
מתחום זה.

⁶ מתוך אתר איגוד הווטרינרים של לואיזיאנה: <http://www.lvma.org/petgen.html> . 5.9.04.

⁷ המדריך מופיע באתר האוניברסיטה, בכתובת:

<http://www.usask.ca/education/coursework/mcvittiej/resources/livingthings/animals.h>

5.9.04.tn